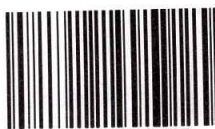

UMCS
INSTYTUT STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

UNIwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Instytut Stosunków Międzynarodowych

RPW/11115/2026
Data: 2026-08-06

Katedra Międzynarodowych Stosunków Politycznych
dr hab. Hanna Dumala | prof. UMCS

Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Szymona Ostrowskiego pt.

Czynniki konstruujące miasta globalne i aktywność międzynarodową tych miast na przykładzie Londynu, Tokio i Nowego Jorku w latach 2014-2024, Toruń 2026, ss. 317, napisanej pod kierunkiem dr hab. Agnieszki Szpak, prof. UMK i dr Joanny Modrzyńskiej

Recenzja przygotowana na wniosek Rady Dyscypliny Nauki o polityce i administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 19 maja 2026 r.

Recenzja ma odpowiedzieć na następujące pytania: (1) czy przedmiotem recenzowanej rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, (2) czy prezentuje ona ogólną wiedzę teoretyczną Autora w dyscyplinie „nauki o polityce i administracji” oraz (3) umiejętność samodzielnego prowadzenia przez niego pracy naukowej, a więc czy spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.). Ocena merytoryczna rozprawy została sporządzona z uwzględnieniem czterech następujących elementów:

1. Ocena doboru problematyki badawczej i tematu rozprawy.
2. Warstwa teoretyczno-metodologiczna.
3. Wykorzystane źródła i literatura przedmiotu.
4. Struktura pracy i ocena poszczególnych części rozprawy.

Dodatkowo w recenzji zawarte zostały szczegółowe uwagi techniczno-językowe, które jednak nie miały wpływu na ostateczną merytoryczną ocenę rozprawy.

1. Ocena doboru problematyki badawczej i tematu rozprawy

Temat pracy można by nieco zmodyfikować na *Czynniki konstruujące miasta globalne i ich aktywność międzynarodową na przykładzie Londynu, Tokio i Nowego Jorku w latach 2014-2024*. Niezależnie jednak od sugestii tej drobnej zmiany, uznać należy wybór tematyki za bardzo ciekawy poznawczo i aktualny. Zgodnie z danymi Banku Światowego, w 2025 roku już 58% ludności świata mieszkało w miastach, a w państwach członkowskich OECD wskaźnik ten wynosił nawet 81% (*Urban*

population (% of total population), <https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS>). Te dane pokazują, jak ważna jest analiza funkcjonowania miast i ich znaczenia w życiu społecznym, w tym międzynarodowym. Skupienie się w rozprawie na „miastach globalnych” jest zabiegiem zawężającym, wynikającym z roli, jakie właśnie miasta o takim statusie odgrywają we współczesnym świecie.

W literaturze używane są różne określenia największych czy też najbardziej znaczących miast. Poza zastosowanym przez Pana Szymona Ostrowskiego pojęciem „miasto globalne” w literaturze spotkać możemy kategorie miasta światowego (*world city* – J. Friedmann) i *alpha city* (Globalization and World Cities Research Network, Loughborough University), odnoszące się do miast o najwyższej pozycji i znaczeniu międzynarodowym. Zastosowanie klasycznego kryterium przestrzenno-demograficznego skutkuje wyodrębnieniem kategorii megamiasta (*megacity*), a organizacji przestrzeni – miasta informacyjnego (*informational city* – M. Castels). Biorąc pod uwagę, że Autora interesuje przede wszystkim pozycja miast i ich międzynarodowe zaangażowanie, dokonany wybór wiodącego pojęcia rozprawy – miasto globalne – uznać należy za trafny.

Ramy czasowe badania określono jako lata 2014-2024, uzasadniając to dwojako. Po pierwsze, miało to pozwolić na „pozyskanie jak najświeższych danych”. Po drugie, „dziesięcioletni okres pozwoli prześledzić proces w czasie pozwalającym na dokonanie obserwacji i wysnucie wniosków” (s. 28; *nota bene* 2014-2024 to jedenaście, a nie dziesięć lat). Nie są to więc daty wskazujące na jakies konkretne fakty lub wydarzenia, które mogłyby stanowić cezury, ale faktycznie przy takim ujęciu tematu trudno byłoby takowe znaleźć.

Wybór Nowego Jorku, Londynu i Tokio jako przypadków miast globalnych został przez Autora rozprawy bardzo dobrze uzasadniony. Choć z analizy wyników „29 różnych edycji czterech różnych rankingów” (publikowanego co dwa lata rankingu *Globalization and World Cities* (GaWC) Research Network za lata 2016-2024, *Global top 500 Cities* Global Cities Lab za lata 2019-2021, *Kearney's Global Cities Index* – 2014-2024 oraz *Global Power Cities Index* (GPCI) Mori Memorial Foundation – 2014-2023), na trzecim miejscu znalazł się Paryż, to Autor – słusznie – uznał, że „wybór Tokio [zajmującego miejsce czwarte – H.D.] zapewni badaniu większą różnorodność geograficzną a także kulturową” (s. 40). Są to jednocześnie trzy miasta, które zostały określone jako globalne na początku lat 90. XX w. przez amerykańską socjolog i ekonomistkę Saskię Sassen w klasycznym już opracowaniu: *The Global City: New York, London, Tokyo*, Princeton 1991. Co ciekawe, zasugerowanie się tą pozycją przez Autora widać w kolejności omawiania w rozprawie wybranych miast – w tytule jest Londyn,

Tokio i Nowy Jork, a w treści pracy kolejność jest inna, identyczna jak ta, którą zaproponowała Sassen w swojej książce – Nowy Jork, Londyn, Tokio.

2. Warstwa teoretyczno-metodologiczna rozprawy

Kwestie teoretyczno-metodologiczne zawiera bardzo obszerny wstęp pracy (s. 11-42). Autor przedstawia w nim odniesienia do literatury przedmiotu, w tym takich zagadnień jak dyplomacja miast i paradyplomacja oraz samego pojęcia miasta i miasta globalnego, wskazując na najważniejsze opracowania zarówno polsko-, jak i obcojęzyczne (głównie w języku angielskim). Zaproponowana przez Autora definicja miasta („lokalne władze podejmujące decyzje z zakresu polityki na określonym terytorium oraz jego mieszkańców, którzy mogą się realizować w polityce miasta poprzez np. konsultacje społeczne lub programy budżetu obywatelskiego”, s. 14) choć ciekawa, wydaje się niewystarczająca. W takiej definicji mieszczą się bowiem takie jednostki terytorialne, jak w przypadku USA i Zjednoczonego Królestwa gminy i hrabstwa, a Japonii – gminy wiejskie. Zabrakło więc w tej propozycji elementów odnoszących się do charakterystyki tej jednostki osadniczej, takiej jak np. przewaga zwartej zabudowy i funkcje nierolnicze (patrz: <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1307,pojecie.html>).

Problem badawczy pracy został sformułowany w postaci pytania: „Jakie działania – polityczne, ekonomiczne czy kulturowe – mają większe znaczenie dla konstrukcji miasta globalnego? Cel pracy został w związku z tym określony jako „utworzenie katalogu czynników konstruujących miasta globalne” (s. 26). Jak podkreślił Autor konstruowanie miasta globalnego jest ciągłym procesem i nie odnosi się „wyłącznie do jego genezy czy momentu uzyskania globalnego statusu”. Polega na działaniach „władz, obywateli i innych grup w mieście”, takich jak polityka, narracje i zaangażowanie transnarodowe, które podtrzymują, redefiniują i wzmacniają pozycję miasta w sieci globalnych relacji (s. 28).

Sformułowano jedną hipotezę główną i trzy szczegółowe, które wzajemnie się wykluczają (s. 26). W hipotezie głównej Autor stwierdza, że istnieje „zależność pomiędzy statusem miasta globalnego” a jednym z czynników: politycznym, ekonomicznym lub kulturowym, które „mają istotny wpływ na rozwój międzynarodowej aktywności miast i ich status jako miasta globalnego”. W hipotezach szczegółowych wskazuje na poszczególne czynniki (a w zasadzie grupy czynników): polityczny, ekonomiczny, kulturowy jako „decydujące w konstrukcji miasta globalnego”, przy czym „czynnik decydujący” to „czynnik o największym wpływie na konstrukcję miasta globalnego

względem pozostałych”. Ten katalog czynników jest jednak – moim zdaniem – dość płytki i ograniczony, nie wyczerpuje listy uwarunkowań międzynarodowej pozycji miasta, jego globalnego statusu i prowadzonej paradyplomacji. Pamiętać przy tym należy, że uwarunkowania mają wymiar wewnętrzny (wynikający z charakterystyki miasta) i zewnętrzny (odnoszący się do środowiska krajowego i międzynarodowego), oraz nie tylko obiektywny, ale i subiektywny.

Zdecydowanie można byłoby pokusić się o sformułowanie większej liczby zarówno pytań badawczych, jak i hipotez, lub przynajmniej sformułowanie hipotez bardziej zróżnicowanych lub bardziej szczegółowych, ze wskazaniem o jakie konkretnie czynniki w danej grupie przede wszystkim chodzi. W grupie czynników politycznych mogą to być na przykład posiadane przez miasto kompetencje, sposób organizacji władz miasta, w tym osoba prezydenta/burmistrza; w grupie czynników gospodarczych – potencjał demograficzny i gospodarczy miasta, wielkość budżetu, struktura gospodarki; w grupie czynników kulturowych – liczba mieszkańców i struktura narodowościowa populacji, istnienie rozpoznawalnych w świecie instytucji kultury typu muzea, teatry, filharmonie, galerie.

Autor zadeklarował stosowanie triangulacji metod badawczych (s. 27), wskazując na po pierwsze, wielokrotne studium przypadku, a po drugie, metodę porównawczą. Nie jest to jedynie deklaracja, bowiem znajdujemy ich rzeczywiste odzwierciedlenie w treści pracy. Zastanawiający jest brak metody czynnikowej, która – biorąc pod uwagę tytuł rozprawy – wydawałaby się metodą pierwszoplanową. Tak więc faktycznie wykorzystana w rozprawie, choć w ograniczony sposób, metoda czynnikowa nie została przez Autora wymieniona we wstępie. Jako metody Autor wskazał także techniki badawcze, takie jak analiza treści i danych zastanych, obserwacja nieuczestnicząca oraz wywiady pogłębione (s. 29). Choć nie zgadzam się z takim ujęciem (techniki to sposoby zdobywania wiedzy, a metody to sposoby analizy tejże wiedzy), to przyjmuję, że Autor uzasadnił swoją decyzję wskazanymi źródłami naukowymi (przypisy 77 i 78, s. 29). Brakuje jednak szczegółów dotyczących obserwacji nieuczestniczących i wywiadów – gdzie i kiedy zostały przeprowadzone, ile było wywiadów i z kim? Choć formularze obserwacji i notatki z wywiadów zostały umieszczone na końcu rozprawy, to jednak zbiorcze, podstawowe informacje na ten temat powinny znaleźć się we wstępie.

Praca została osadzona – zgodnie z deklaracją Autora – w dwóch paradygmatach: konstruktywizmie społecznym i liberalizmie instytucjonalnym, co nie budzi zastrzeżeń. Zostały one w podstawowy sposób przedstawione, a wybór przekonująco uzasadniony.

3. Wykorzystane źródła i literatura przedmiotu

Bogata bibliografia rozprawy (s. 280-317) jest zróżnicowana - obejmuje materiały źródłowe, monografie i prace zbiorowe, artykuły naukowe w czasopismach oraz materiały internetowe. Jest to znaczący zasób wiedzy, który może stanowić podstawę do prawidłowego wnioskowania. Wykorzystano literaturę w językach polskim i angielskim, sporadycznie francuskim i japońskim. Relacja między źródłami pierwotnymi a wtórnymi zasługuje na ocenę pozytywną.

Autor wykorzystał zdecydowaną większość istotnych z punktu widzenia tematu opracowań naukowych, autorstwa takich badaczy jak: Rogier van der Pluijm i Jan Melissen, Alexander Kuznietsov, John Friedmann, Saskia Sassen, Renato Balbim, Noe Cornago, John Eade i Chris Rumford, Kristin Ljungkvist. Wykazał się również znajomością prac polskich badaczy paradyplomacji i dyplomacji miast: Igor Ksenicz, Tomasz Kamiński, Hanna Dumala, Joanna Ciesielska-Klikowska, Agnieszka Szpak. Wśród wykorzystanych opracowań naukowych brakuje jednak tekstów traktujących o uwarunkowaniach polityki zagranicznej czy paradyplomacji, np. R. Zięba, *Uwarunkowania polityki zagranicznej państwa*, w: *Wstęp do teorii polityki zagranicznej państwa*, R. Zięba (red.), Toruń 2004 czy C. Garcia Segura, *La actividad exterior de las entidades politicas suestatales*, „Revista de Estudios Politicos” 1996, nr 91. Poza dwoma przywoływanymi dziełami S. Sassen można wskazać także jej esej pt. *Cities in Today's Global Age* przedstawiony podczas 9. Światowego Kongresu Metropolii i opublikowany w zbiorze *Connecting Cities: Networks*, Ch. Johnson, R. Hu, S. Abedin (red.), Sydney 2008 (dostępny on-line: https://gawc.lboro.ac.uk/wp-content/uploads/2026/04/network_complete_0.pdf). Z nowszych opracowań wskazać można dodatkowo artykuł P. Le Galès, *The Rise and Fall of the Sociology of the Global City*, „Annual Review of Sociology” vol. 50, 2024 (<https://doi.org/10.1146/annurev-soc-090523-042533>), stanowiący ciekawy przegląd poglądów na temat kategorii miasta globalnego. Na temat dyplomacji miejskiej interesująco pisze G. Piechota, *Dyplomacja miejska (city diplomacy) i jej znaczenie w budowaniu międzynarodowego wpływu miast*, „ANALIZA CELowa” nr 3/2024 (https://frdl.org.pl/static/upload/store/frdl/ANALIZY_CELOWE/ANALIZA_CELowa_nr_3_popraw.pdf).

4. Struktura pracy i ocena poszczególnych części rozprawy

Rozprawa liczy 317 stron. Składa się ze spisów skrótów oraz elementów graficznych, wstępu, trzech rozdziałów, zakończenia, aneksów oraz bibliografii. Od strony formalnej konstrukcja struktury pracy jest poprawna. Podział treści ma charakter przedmiotowy – każdy z rozdziałów analizuje jedną

z trzech grup czynników konstruujących miasta globalne. Rozdziały liczą odpowiednio: 83/60/56 stron, są spójne, a jednocześnie rozłączne. Podział treści trzypoziomowy (rozdziały, podrozdziały, punkty). Rozdziały mogłyby rozpoczynać się krótkim wprowadzeniem – ich brak obniża wartość pracy, ale kończą się podsumowaniem (*Zakończenie i wnioski*) zawierającym najważniejsze ustalenia z poszczególnych podrozdziałów, co z kolei uznać należy za plus. Autor zastosował jednolity układ wewnętrzny rozdziałów. Dwa pierwsze podrozdziały w każdym rozdziale to rozważania bardziej ogólne, przedstawiające kontekst historyczny i kulturowy, kolejne przedstawiają najpierw dany czynnik na poziomie państwa (uwarunkowania zewnętrzne?), a następnie na poziomie analizowanego miasta globalnego (uwarunkowania wewnętrzne?).

Jeszcze przed wstępem Autor zamieścił tabelę z podstawowymi informacjami dotyczącymi badanych miast globalnych takimi jak: państwo, data założenia, burmistrz/gubernator, powierzchnia, populacja i PKB. Wątpliwości budzi czasowy zakres części informacji – praca dotyczy lat 2014-2024, natomiast w tabeli podani są władarze miast tylko w roku 2025 (w odniesieniu do Nowego Jorku także w roku bieżącym), a liczba mieszkańców i wielkość PKB w roku 2023 (co ciekawe wewnątrz pracy Autor podaje starsze dane, np. w odniesieniu do populacji Nowego Jorku za rok 2020 (s. 72), Londynu – 2021 (s. 88)).

W rozdziale pierwszym zatytułowanym krótko *Czynnik polityczny* przedstawiona została „warstwa polityczna”. Z punktu widzenia tematu rozprawy, najważniejszymi fragmentami są – moim zdaniem – podrozdziały 6-8, których zadaniem jest analiza tegoż czynnika w poszczególnych miastach globalnych, czyli Nowym Jorku, Londynie i Tokio. Podstawą analizy jest status prawny i administracyjny wybranych miast, określony na bazie dokumentów, takich jak: konstytucja stanu Nowy Jork i Karta Miasta Nowy Jork; ustawa o władzach Wielkiego Londynu; konstytucja Cesarstwa Japonii. Sama analiza skoncentrowana jest natomiast na „zawieraniu i podtrzymywaniu partnerstw” z miastami innych państw oraz działalności wyspecjalizowanych organów i biur, których zadaniem jest opracowywanie strategii i prowadzenie współpracy międzynarodowej miasta. W analizowanym okresie Nowy Jork podpisał tylko cztery takie porozumienia (Autor nie podał w tym przypadku ich łącznej liczby), Londyn – dwa, a Tokio aż 20. Te porozumienia, nazywane przez Autora nieco na wyrost „umowami międzynarodowymi”, to najczęściej memoranda o porozumieniu (*memorandum of understanding, MoU*), porozumienia o partnerstwie miast (*sister city agreement*), wspólne deklaracje, komunikaty, listy intencyjne. Autor przedstawia również najważniejsze inicjatywy i programy zarówno o charakterze paradyplomatycznym, jak i skierowane do własnych mieszkańców.

Niedosyt budzi zagadnienie uczestnictwa miast w transnarodowych sieciach miejskich. Autor traktuje tę kwestię w sposób bardzo ograniczony, a przecież paradyplomacja wielostronna jest bardzo ważnym uzupełnieniem działań indywidualnych. Jedynie w przypadku Tokio wspomina, że miasto jest współzałożycielem dwóch sieci miast: *Asian Network of Major Cities 21* i *C40 Cities Climate Leadership Group* (s. 96).

Polityczna rola władarzy miast (burmistrzów i gubernatorów) została przez Autora przedstawiona w odrębnym podrozdziale 9. Jest to bardzo istotny czynnik międzynarodowej aktywności miast, nie tylko globalnych. Autor przedstawia sylwetki polityków sprawujących te funkcje w analizowanym okresie, podając takie informacje, jak partia polityczna i ścieżka kariery. Brakuje danych dotyczących wieku, nie w każdym przypadku podane jest wykształcenie. Ten czynnik mógłby być potraktowany nieco szerzej. W literaturze przedmiotu często podkreśla się znaczenie czynnika osobistego/personalnego w prowadzeniu paradyplomacji (patrz np.: J. Tuñón, *European Regional activation towards Brussels: From the heart to the Ultra-periphery of Europe. Walloon and Canary Islands' strategies*, „Fédéralisme” vol. 8, 2008, no 2; M. Raś, *Krótką historia (autonomicznej) paradyplomacji w Federacji Rosyjskiej*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” T. 60, 2026, nr 2).

W podrozdziale 10 (*Zakończenie i wnioski*) Autor dokonuje podsumowania rozważań całego rozdziału pierwszego. Podstawowy wniosek, jaki został sformułowany w odniesieniu do czynnika politycznego w XXI wieku, wskazuje na następujące determinanty: obecność organizacji międzynarodowych (przypadek Nowego Jorku), inspiracja władz centralnych państwa (przypadek Tokio) oraz działania samych miast.

Rozdział drugi traktuje o czynniku gospodarczym jako uwarunkowaniu procesu powstawania miast globalnych. Także w tym rozdziale zasadniczą część to podrozdziały 6-8, w których scharakteryzowana została gospodarka analizowanych miast oraz ich działalność międzynarodowa o charakterze gospodarczym. Autor przedstawia kluczowe gałęzie gospodarki tychże miast i dane statystyczne odnoszące się do wielkości zatrudnienia, liczby przedsiębiorstw, udziału w gospodarce państwa. Można się było pokusić o pokazanie przykładowych przedsiębiorstw międzynarodowych, których spółki-matki mają siedzibę w każdym z miast. Przykładowo w 2026 r. aż 43 firmy z listy *Global 500* czasopisma „Fortune” mają siedzibę w Nowym Jorku, są to takie firmy jak bank JPMorganChase, firma farmaceutyczna Pfizer czy wydawca kart płatniczych i globalna organizacja płatnicza American Express; Londyn jest z kolei europejskim liderem, gdzie ulokowane są takie firmy jak globalny

koncern energetyczny i paliwowy British Petroleum, potentat z branży spożywczej i chemii gospodarczej Unilever, czy firma ubezpieczeniowa Aviva; Tokio jest siedzibą takich firm jak Sony – elektronika, Hitachi – energetyka, IT, Honda Motor Co. – motoryzacja (<https://fortune.com/ranking/global500/>). Z kolei działania gospodarcze to przede wszystkim strategie i konkretne programy wsparcia dla inwestycji i prowadzenia działalności gospodarczej w mieście. Podrozdział 9 rozdziału drugiego (*Zakończenie i wnioski*) podkreśla wysoki poziom wyspecjalizowania i zaawansowania gospodarek miast globalnych, ich postindustrialny i innowacyjny charakter. Autor zwraca uwagę na dywersyfikację gospodarki i odchodzenie od jednej specjalności.

Rozdział trzeci poświęcony został trzeciej warstwie analizy, czyli czynnikowi kulturowemu. Na poziomie miast analiza przeprowadzona jest w podrozdziałach 6-8. Autor opisuje „profil kulturowy” miast, działające w nich instytucje kultury (publiczne i prywatne) oraz płaszczyznę kulturową w programach działania władz miasta, w tym w paradyplomacji. W ostatniej części rozdziału (podrozdział 9) Autor podsumowuje „realne znaczenie kultury w dyplomacji miejskiej”, zauważając istotne różnice w traktowaniu kultury przez analizowane miasta globalne. W przypadku Nowego Jorku „samodzielna działalność [...] nie nosi znamion umiędzynarodowienia”, dla Londynu kultura jest (była?) istotnym elementem statusu miasta globalnego i ważnym elementem strategii miasta z 2018 r., a Tokio wykorzystuje instytucje kultury jako narzędzia kreowania brandingu. Jednocześnie – jak podkreśla Autor – żadne z nich „nie promuje jakiegoś konkretnego zestawu cech, symboli i tekstów kultury, stawiając raczej na branding mówiący o inkluzywnej i tolerancyjnej kulturze miejskiej” (s. 247).

Zakończenie rozprawy (s. 250-260) podsumowuje rozważania. Odnosząc się do postawionych we wstępie hipotez (głównej i szczegółowych) Autor uznał tę główną za potwierdzoną. Znaczenie czynników politycznego, gospodarczego i kulturowego występuje zarówno w warstwie rozwoju miasta jako takiego i miasta globalnego w szczególności, jak i w bieżącej działalności, przy czym każde z miast akcentuje inny czynnik: Nowy Jork – gospodarczy, Londyn – kulturowy, Tokio – polityczny. Sposób w jaki sformułowane zostały hipotezy szczegółowe (wzajemnie wykluczający) powoduje, że niemożliwa była pozytywna weryfikacja wszystkich trzech. Jednocześnie Autor zauważa, że poszczególne czynniki są ze sobą powiązane, warunkują się i rzadko występują w czystej formie. W rezultacie wnioskiem końcowym jest stwierdzenie, że „miasto globalne jest produktem działalności gospodarczo-politycznej”, a czynnik kulturowy jest „zaledwie” zasobem (s. 258), co znajduje odzwierciedlenie w treści rozprawy.

Praca zawiera liczne elementy graficzne o różnym charakterze i wartości naukowej, ale niewątpliwie ją wzbogacające. Są to zarówno tabele (18), wykresy (3), grafiki (2) i mapy (1), jak i fotografie (6). Zostały one wykazane w odrębnym „Spisie elementów graficznych” znajdującym się na s. 7-9. Istotną wartość merytoryczną mają przede wszystkim tabele i wykresy. Są to opracowania własne Autora na podstawie oryginalnych źródeł statystycznych lub pochodzące z takich źródeł. Tabelę 15 (Struktura zatrudnienia i struktura Produktu Prefekturalnego Brutto dla miasta-prefektury Tokio w roku fiskalnym 2020 [w %], s. 176) lepiej byłoby ułożyć nieco inaczej, wprowadzając w pierwszej kolumnie nazwy sektorów, a w dwóch kolejnych odpowiadające im wartości struktury PPB oraz struktury zatrudnienia. Zamieszczone fotografie mają z kolei charakter bardziej ilustracyjny, przedstawiając symbole, nie tylko analizowanych miast, ale także całych państw (Empire State Building i Chrysler Building, Statua Wolności – Nowy Jork; Elisabeth Tower/Big Ben, London Eye – Londyn; Tokyo Tower, Hibiya Godzilla Square – Tokio).

Rodzajem aneksu (choć formalnie tak nie nazwanym) jest fragment rozprawy zawierający 10 formularzy obserwacyjnych (s. 261-270). Formularze te są wynikiem zadeklarowanej we wstępie (s. 29) metody badawczej, jaką jest obserwacja nieuczestnicząca. Wszystkie one dotyczą instytucji kultury bądź miejsca historycznego wyłącznie w Tokio, brak jest takowych w odniesieniu do Nowego Jorku i Londynu. Użyteczność tej metody jest w konsekwencji mocno ograniczona – nie można bowiem na jej podstawie dokonać porównania trzech analizowanych miast globalnych, a same wnioski z tych obserwacji w zasadzie nie znajdują odzwierciedlenia w treści pracy. Autor tylko raz wspomina w rozprawie o obserwacji w odniesieniu do Muzeum Mori (s. 242), a krótkie podsumowanie punktu 8.1: „Muzea położone w Tokio zdają się mieć nieograniczony potencjał do promocji różnych elementów japońskiej i tokijskiej tożsamości jak historia, kultura wysoka i niska, a także sztuka współczesna i kultura popularna. Jednocześnie Tokio zdaje się ignorować te instytucje, nawet te zarządzane przez samo miasto” kończy się przypisem odsyłającym do formularzy („Formularze z obserwacji odbytej w muzeach i przestrzeniach publicznych Tokio dostępne są na stronach 261-270 niniejszej pracy”, przypis 844, s. 242). Zrozumiałe jest, że obserwacja nieuczestnicząca wymaga wyjazdu, ale już przeprowadzenie wywiadu w dzisiejszych warunkach technicznych jest możliwe zdalnie, co zresztą Autor zrobił w przypadku jednego z trzech wywiadów przeprowadzonych z japońskimi interlokutorami, wykorzystując do tego platformę MS Teams.

5. Szczegółowe uwagi techniczno-językowe:

Poniższe uwagi nie wpływają na ogólną merytoryczną ocenę pracy, ale mają zwrócić uwagę na pewne niedoskonałości i braki w warstwie formalnej i językowej. Jest to istotne, zwłaszcza gdyby Autor miał w planach dalszą pracę naukową.

- Spis treści jest mało czytelny, bowiem w całości został napisany pismem pogrubionym; brak rozróżnienia pomiędzy poszczególnymi częściami pracy poprzez wielkość czcionki lub odstępy czy wcięcia akapitowe powoduje, że całość „zlewa się”. Ponadto poszczególne elementy wstępu (przegląd literatury i definicji, metodologia badawcza, grupa badawcza, plan pracy) zostały tak przedstawione, jakby stanowiły odrębne od tegoż wstępu części.

- W pracy Autor zastosował co najmniej dziwny sposób opisu bibliograficznego niektórych artykułów naukowych dostępnych w Internecie. Poza autorem i tytułem podaje wyłącznie adres internetowy i datę dostępu, brakuje natomiast istotnych danych czasopisma, w jakim ten artykuł się ukazał. W ten sposób traci się m.in. informację o dacie publikacji danego artykułu. Np. artykuł Ebru Oğurlu pt. *Understanding the Distinguishing Features of Post-Westphalian Diplomacy*, opublikowany został w czasopiśmie „Perceptions: Journal of International Affairs”, Autumn-Winter 2019, Volume XXIV, No 2-3, a podany został wyłącznie adres: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/906933> (przypis 125, s. 51). Dodatkowo pozycja ta została błędna zakwalifikowana w bibliografii jako „monografia/praca zbiorowa” (s. 293). Inny przykład to tekst L. Grossa pt. *The Peace of Westphalia, 1648-1948*, który jest artykułem z czasopisma „The American Journal of International Law” Vol. 42, No. 1 (Jan., 1948), a w rozprawie został opisany adresem internetowym odsyłającym do strony UMK: https://www-1jstor-1org-100ff7e2h2195.han3.uci.umk.pl/stable/pdf/2193560.pdf?refreqid=fastly-default%3Aa1fcca197d6630f4339c861e8cd61499&ab_segments=0%2Fbasic_search_gsv2%2Fcontrol&initiator=search-results&acceptTC=1, natomiast w bibliografii figuruje nieprawidłowo jako „monografia/praca zbiorowa” (s. 292). Z kolei w przypadku tłumaczenia artykułu F. J. Turnera pt. *O znaczeniu pogranicza w amerykańskiej historii* (tłumaczenie B. Czepil), które zostało opublikowane w czasopiśmie „Pogranicze. Polish Borderlands Studies”, t. 2, 2014, nr 2, w rozprawie jest podany jedynie adres internetowy: <https://czasopisma.uni.opole.pl/index.php/p/article/view/524/351> (przypis 680, s. 200). Tym razem klasyfikacja źródła jest poprawna – zostało ono zakwalifikowane jako artykuł opublikowany w czasopiśmie naukowym. Kolejnym przykładem jest artykuł K. Sano pt. *Japanese Mentality and Behaviour – Based on the Indigenous Japanese Culture* z czasopisma „Acta Neurochirurgica” (vol. 132, 1995), który został opatrzony jedynie linkiem do

wydawcy tegoż czasopisma: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/bf01809346.pdf> (przypis 737, s. 211). W bibliografii znalazł się we właściwej kategorii źródeł. To jest tylko kilka przykładów, ale w rozprawie jest ich, niestety, znacznie więcej.

- Autor czasami stosuje polskie wersje nazw miast, w których wydawane są przywoływane monografie, a w opisie bibliograficznym powinno używać się oryginalnych nazw. Jest np. Londyn zamiast London (przypis 3 i 4, s. 12; przypis 74, s. 27; przypis 76, s. 28), Nowy Jork zamiast New York (przypis 349, s. 112; przypis 632, s. 186) czy Tokio zamiast Tokyo (przypis 200, s. 67).

- Niejednolicie zapisywane są prace zbiorowe: na pierwszym miejscu jest podawany tytuł pracy a następnie nazwisko(a) redaktorów lub też odwrotnie: najpierw nazwisko(a) redaktorów a potem tytuł pracy (np. *Poziomy analizy stosunków międzynarodowych*, red. E. Halizak, M. Pietraś (s. 21); red. J. A. Schiavon, J. Ciesielska-Klikowska, T. Kamiński, R. Velasquez Flores, *The Routledge Handbook of Paradiplomacy* (s. 31)).

- W przypadku informacji zaczerpniętych z Internetu należy podawać nie tylko datę odczytu, ale równie ważne jest podanie daty ich publikacji. Ma to istotne znaczenie, bo pozwala nam na określenie aktualności zawartych tam stwierdzeń czy danych.

- Używanie formuły *op. cit.* w przypadku, gdy w pracy jest przywoływana więcej niż jedna pozycja danego autora (badacza lub instytucji), jest błędem bowiem nie wskazuje ona, do której z tych pozycji odwołuje się dany przypis.

- W bardzo wielu miejscach, liczonych w dziesiątkach, pomiędzy wyrazami brakuje spacji (np. globalnezaczęły, s. 17; zostałrozwinętyprzez, s. 19; aleiświatowych, s. 96; brandingidziałalność, s. 196; Źródło:Opracowaniewłasnenapodstawie, s. 232; Artykułyopublikowane w czasopismach naukowych, s. 296), co istotnie utrudnia percepcję treści.

- Długie adresy internetowe dzielą się automatycznie jedynie w miejscach, gdzie występuje znak „-” lub brakuje miejsca w wierszu. Nie zawsze daje to estetyczny efekt (poniżej przykład ze s. 69), więc należałoby ręcznie podzielić taki adres. „Zyskiem” byłoby także zmniejszenie liczby wierszy w pracy, a więc jej objętości.

²¹⁴ A. Stevens, *Growth in second tier cities: urban policy lessons from Japan Briefing for Core Cities Group*, November 2013, https://web.archive.org/web/20131203003710/http://www.corecities.com/sites/default/files/images/publications/Growth%20in%20second%20tier%20cities%20-%20Urban%20policy%20lessons%20from%20Japan_0.pdf, odczyt z dn. 05.01.2025, s. 1.

- Skrót CAT23 w spisie skrótów (s. 5) został błędnie rozszyfrowany jako *Clean Tokyo Authority 23*, a powinno być *Clean Authority of Tokyo 23*, natomiast w opisie wywiadu użyto nazwy *Clean Association of Tokyo* (s. 4 i 271).

- Na stronie 99 pojawia się po raz pierwszy skrót JET, który został rozwinięty dopiero na stronie następnej – *Japan Exchange and Teaching Programme*.

- Podawanie oryginalnych japońskich tytułów bez ich tłumaczenia nie pozwala czytelnikowi nieznającemu pisma japońskiego na poznanie tematu dokumentu czy informacji (przypisy na stronach: 10, 118, 154, 171).

6. Konkluzje:

Przedłożona rozprawa doktorska mgra Szymona Ostrowskiego pt. *Czynniki konstruujące miasta globalne i aktywność międzynarodową tych miast na przykładzie Londynu, Tokio i Nowego Jorku w latach 2014-2024* stanowi poprawne połączenie wiedzy teoretycznej z analizą właściwie dobranego materiału empirycznego, uzyskanego w drodze krytycznego przeglądu źródeł pierwotnych oraz polsko- i obcojęzycznej literatury naukowej. Stwierdzam jednoznacznie, że w rozprawie Doktorant dowiódł posiadania wystarczającej ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie „nauki o polityce i administracji” oraz podstawowych kompetencji do samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Mimo pewnych niedoskonałości, stanowi ona oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, jakim jest analiza uwarunkowań globalnej pozycji miast oraz ich działań paradyplomatycznych na konkretnym przykładzie trzech, najbardziej globalnych, miast na świecie. Tym samym spełnia ona warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

W związku z powyższym składam do Rady Dyscypliny Nauki o polityce i administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu jednoznaczny wniosek o dopuszczenie Pana mgra Szymona Ostrowskiego do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora, w tym do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

Lublin, 3 sierpnia 2026 r.